KOCAELİ ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 2

2023 Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşleri
Dairesi Başkanlığı Yayınları No: 59

@ Copyright 2023 Kocaeli Metropolitan Municipality,
Department of Culture and Social No: 59

Bu kitabın her türlü basım, yayın ve telif hakları
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi
Başkanlığı'na aittir. Başkanlığın yazılı izni olmadan elektronik,
mekanik ya da diğer yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.
Para ile satılamaz.

All rights reserved. No part of this book may be printed,
reproduced or distributed by any electronic, optical, mechanical
or other means without the written permission of the Kocaeli
Metropolitan Municipality, Department of Culture and Social Affairs.

Tasarım ve Uygulama
Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş.

Baskı
Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Kayaşehir Mah. Ulubatlı Hasan Cad. Blok 2H Kapı No: 19
34494 Başakşehir / İstanbul
Tel: (0212) 613 79 55
Sertifika No: 40619

ISBN: 978-605-72931-8-3
Takım ISBN: 978-605-72931-6-9

KOCAELİ ANSİKLOPEDİSİ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN
Prof. Dr. Levent ATALI

2023

Sahibi
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Adına
Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Genel Koordinatör
Balamir GÜNDOĞDU

Ansiklopedi Yürütme Kurulu
Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN
Prof. Dr. Levent ATALI
Volkan ŞENEL
Raşit FİDAN
Hayriye SÖZER
Adil YILDIRIM

Sekreterya
Nesrin DURAN
Şükriye Göksu HÜLAGÜ

Ansiklopedide yer alan maddelerin bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bilim ve Danışma Kurulu
Prof. Dr. Azmi ÖZCAN
Prof. Dr. Feridun M. EMECEN
Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
Prof. Dr. İdris BOSTAN
Prof. Dr. İlhan ŞAHİN
Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU
Prof. Dr. Metin TUNCEL
Prof. Dr. Nermin ERSOY
Prof. Dr. Nevnihal ERDOĞAN
Prof. Dr. Numan AKDOĞAN
Doç. Dr. Fikrettin YAVUZ
Doç. Dr. Gülşen ERDAL
Doç. Dr. Mustafa SARI
Doç. Dr. Şennur KAYA
Dr. Metin ŞENTÜRK
Erdoğan ÖZDEMİR
Feyzullah Yavuz ULUGÜN
Müzeyyen ÜNAL
Recep KANKAL

İçindekiler

TAKDİM • XIII
ÖN SÖZ • XV
HACET BAYRAMLARI • 695
HACI AHMET ÇELEBİ • 695
HACI AHMET EFENDİ MESCİDİ • 696
HACI AKİF BEY MAHALLESİ • 697
HACI ALİ PAŞA CAMİİ • 698
HACI AYVAZ CAMİİ • 700
HACI DAVUT AĞA CAMİİ • 700
HACI HALİL MAHALLESİ • 702
HACI HAMZA BEY VAKIFLARI • 703
HACI HAMZA MAHALLESİ • 704
HACI HASAN BEY • 705
HACI HASAN MAHALLESİ / YOKUŞU • 706
HACIHIZIR MAHALLESİ • 707
HACI SELİM EFENDİ • 709
HAÇLI SEFERLERİ • 710
HADİ ARSLAN • 712
HAFIZ ABDULLAH EFENDİ (TEZEMİR) • 713
HAFIZ ALİ EFENDİ • 714
HAFIZ HAŞİM EFENDİ • 714
HAKAN ORUÇKAPTAN • 714
HAL BİNALARI • 715
HALDUN ALAGAŞ • 718
HALİL ÇALIK • 719
HALİL İBRAHİM ARTVİNLİ • 719
HALİL İBRAHİM ATMACA (FOTO ATMACA) • 720
HALİL İBRAHİM EFENDİ (GÜRSOY) • 721
HALİL PAŞA • 721
HALİL TÜRKMEN • 722
HALİT MOLLA (AKIN) • 723
HALİT PEHLİVAN • 724
HALİT ULUSOY • 725
HALK EDEBİYATI • 726
HALK EĞİTİM MERKEZİ VE AKŞAM SANAT OKULU • 729
HALKEVİ • 731
HALK İNANIŞLARI VE UYGULAMALARI • 735
HALK ODALARI • 738
HALK OYUNLARI • 740
HALUK EVİTAN • 743
HALUK GÖRGÜN • 743
HALUK SAYIN • 744
HAMDİ AÇAN • 745
HAMDİ BAŞAK • 745
HAMDİ NAMIK GÖR • 746
HAMİD B. MUHAMMED B. VELİYYÜDDİN EL-KOCEVÎ • 747
HAMİD EFENDİ KONEVÎ • 747
HAMİDİYE BULVARI – CADDESİ • 748
HAMİT OSKAY / İSMAİL HAMİT OKTAY • 749
HAMZA OSMAN ERKAN • 751
HANDAN KARAADAM • 751
HANNİBAL (ANNİBAL) • 752
HARALAR • 753
HARİKALAR SAHİLİ • 754
HASAN BASRİ GÜZELOĞLU • 755
HASAN BEHÇET DİKER • 756
HASAN EYLEN • 757
HASAN FAİK TÜREL • 758
HASAN FEHMİ ATAKAN • 759
HASAN FEHMİ EFENDİ (MORALI) • 759
HASAN GEMİCİ • 760
HASAN HAYRİ TAN • 761
HASAN KÂMİL YILMAZ • 762
HASAN PAŞA • 763
HASAN SERT • 764
HASAN ŞEMİ ERGİN • 765
HASAN TAHSİN ELBEYOĞLU • 766
HASAN TAHSİN PAŞA • 768
HATİCE ÖZGENER • 770
HAYAT KİMYA AŞ • 771
HAYDAR AKAR • 772
HAYRETTİN ULUSOY • 773
HAYRETTİN UYSAL • 774
HAYRETTİN UZUN • 775
HAYRİ AKDUMAN • 775
HEDEF • 776
HELENA • 777
HEREKE • 778
HEREKE ÇOCUK KAMPI • 780
HEREKE FABRİKA-İ HÜMAYUNU HAMİDİYE RÜŞTİYE MEKTEBİ • 781
HEREKE FABRİKA-YI HÜMAYÛNU HASTANESİ • 782
HEREKE HALI FABRİKASI • 783
HEREKE HALISI • 786
HEREKE İDMAN YURDU • 787
HEREKE KALESİ • 788
HEREKE MERKEZ SÜMER CAMİİ • 790
HEREKE PUDİNGİ • 791
HERGELECİ İBRAHİM • 792
HERGELECİ İBRAHİM YAĞLI GÜREŞLERİ (SARIMEŞE) • 792
HERMANN JANSEN • 793
HERSEK / DİL MENZİLİ • 795
HERSEKZÂDE AHMED PAŞA • 796
HIDIRELLEZ • 797
HİKMET BİL • 799
HİKMET DEMİRBAYRAK • 800
HİKMET ERENKAYA • 800
HİKMET KIRLI • 801
HİKMETİYE CAMİİ • 802
HİLÂL-İ AHMER CEMİYETİ (KIZILAY) • 803
HİLMİ EGE • 806
HİPODROM • 806
HOŞGÖR PASTANESİ VE İSMAİL KALKANDELEN • 808
HOŞGÖRÜ FERMANI • 809

HOŞGÖRÜ YOLU • 810
HRACHIA NERSISYAN • 811
HULUSİ KENTMEN • 811
HURŞİT GÜNEŞ • 812
HUZUREVLERİ • 813
HÜKÜMET KONAKLARI / VALİLİK BİNALARI • 816
HÜNKÂR ÇAYIRI/OTAĞI • 819
HÜNKÂR ÇEŞMESİ • 820
HÜNKÂR (DİL İSKELESİ) KÖPRÜSÜ • 822
HÜR FİKİR • 823
HÜR KOCAELİ • 824
HÜRRİYET / CUMHURİYET CADDELERİ • 824
HÜRSÖZ • 827
HÜSEYİN AKSOY • 828
HÜSEYİN AVNİ AYNAGÖZ • 829
HÜSEYİN ÇAĞLAYAN • 830
HÜSEYİN FİKRİ PAŞA / HACI HASAN ÇEŞMESİ • 830
HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ • 831
HÜSEYİN HÜSNÜ IŞIK • 831
HÜSEYİN HÜSNÜ TÜRKANT • 832
HÜSEYİN KOLAYLI • 832
HÜSEYİN KOZLUCA • 833
HÜSEYİN (ALAN) MEYDANOĞLU • 834
HÜSEYİN NİHAT DURAK • 834
HÜSEYİN NÜZHET AKIN • 835
HÜSEYİN ÖĞÜTÇEN • 836
HÜSEYİN PAŞA CAMİİ VE HAZİRESİ • 837
HÜSEYİN REMZİ PAŞA • 838
HÜSEYİN SIRRI BELLİOĞLU • 839
HÜSEYİN YALAZ • 841
HYUNDAI ASSAN OTOMOTİV SAN. VE TİC. A.Ş. • 841
ILONA ZRÍNYİ • 845
IMRE THÖKÖLY (KONT KÉSMÁRKLI) • 846
IŞIK • 848
IŞIKLI CAMİİ • 848
İBRAHİM AKDOĞAN • 853
İBRAHİM DIBLAN • 854
İBRAHİM EDHEM İZMÎDÎ • 855
İBRAHİM HAKKI TOLON • 856
İBRAHİM HALİL URAL • 857
İBRAHİM KARAOSMANOĞLU • 858
İBRAHİM KEMAL ÖNAL • 859
İBRAHİM KOLCUOĞLU • 860
İBRAHİM PAŞA (ESKİ ÇARŞI) ÇEŞMESİ • 860
İBRAHİM RÜKNEDDİN NASUHİOĞLU • 862
İBRAHİM SÜREYYA YİĞİT • 863
İBRAHİM TOPUZ • 864
İBRAHİM ÜZÜLMEZ • 864
İDRİS BOSTAN • 865
İHSAN DEDE • 866
İHSAN ONAT • 867
İHSAN TOPÇU • 867
İHSANİYE ELMASI • 868
İHTİFÂLCİ MEHMED ZİYÂ BEY • 869
İKİNCİ İZMİT İMAR PLANI • 869
İL HALK KÜTÜPHANESİ • 871
İLHAN ÇINAR • 874
İLHAN HAFTACI • 875
İLİMTEPE KYBELE KUTSAL ALANLARI VE KAYA MEZARLARI • 875
İLKER KUMRAL • 877
İLYAS BEY CAMİİ • 877
İLYAS ŞEKER • 878
İLYASZADE HASİB EFENDİ • 879
İMAR PLANLARI • 879
İMARET (ABDÜSSELAM) CAMİİ • 881
İN ÖNÜ YAYLASI • 882
İNBAYIRI SARNICI • 883
İPEK PİŞMANİYE • 884
İPEK YOLU • 884
İPEKBÖCEKÇİLİĞİ • 886
İPRAGAZ A.Ş. • 887
İPSİZ RECEP • 888
İRFAN ATAN • 890
İSMAİL AKYILDIZ • 890
İSMAİL ALTAY • 891
İSMAİL HAKKI AMASYALI • 891
İSMAİL HAKKI ARAR • 893
İSMAİL HAKKI CANBOLAT • 894
İSMAİL HAKKI İZMİDÎ • 894
İSMAİL KALKANDELEN • 895
İSMAİL KANDIRALI • 895
İSMAİL MAŞUK PAŞA • 895
İSMAİL RÜŞTÜ AKSAL • 897
İSMAİL ZİYA BERSİS (ZİYA BEY) • 898
İSMET EFE • 899
İSMET YELKENCİOĞLU • 899
İSMETPAŞA STADI • 900
İSTANBUL CADDESİ • 901
İSTASYON BİNALARI • 902
İSTİKLAL CADDESİ • 906
İSTİKLÂL • 907
İSTİKLAL İLKOKULU • 908
İSTİKLAL MADALYASI VE KOCAELİ • 909
İŞTE KOCAELİ GAZETESİ • 910
İTFAİYE • 910
İTTİHAT SPOR KULÜBÜ • 912
İTTİHATSPOR • 912
İZEYAP • 913
İZMİD-DÜZCE TÜTÜN MÜSTAHSILLARI TİCARET ANONİM ŞİRKET-İ OSMÂNÎYESİ • 914
İZMİT • 915
İZMİT AMERİKAN HASTANESİ • 924
İZMİT ASKERİ HAT KOMİSERLİĞİ • 926
İZMİT BELEDİYE VE OTEL BİNASI PROJE YARIŞMASI • 928
İZMİT BELEDİYESİ VE BELEDİYE BAŞKANLARI • 930
İZMİT BİLİM VE SANAT MERKEZİ • 932
İZMİT CAMİLERİ • 933
İZMİT ÇEŞMELERİ • 936
İZMİT ÇINARLARI • 945
İZMİT DARÜLMUALLİMİN-İ İBTİDÂÎSİ • 946
İZMİT ELEKTRONİK KENT MÜZESİ • 947
İZMİT ERKEK RÜŞDİYE MEKTEBİ • 948
İZMİT GENÇLİK KULÜBÜ • 950
İZMİT GÜMRÜĞÜ • 951
İZMİT HAMAMLARI • 954

Coğrafya

Kocaeli ilinin merkez ilçesidir. Kadim bir şehir olan İzmit, idari düzenlemelerle farkı zamanlarda değişik sınırlara ve farklı sayıda yerleşmelere hükmetse de, her zaman idari bir merkez olmuştur.

Körfezin kuzeydoğu kıyısında MÖ 3. yüzyılda Bithynia kralı Nikomedes zamanında kurulmuş tarihi bir şehir olan İzmit, adını da bu kraldan almıştır. Şehrin eski adı olan Nikomedia'nın "sur içinde" anlamındaki "iz" öneki ile söylenişi (İznikomid) önce İznikmid sonra İzmid'e evrilerek, bugünkü İzmit şekline dönüşmüştür. İzmit, antik çağlardan beri İstanbul'u Anadolu'ya bağlayan yol üzerinde önemli bir durak yeri ve canlı bir alışveriş şehri olmasından dolayı her zaman bir yönetim merkezi olmuştur. Önceleri Hüdavendigâr eyaletine bağlı olan İzmit Mutasarrıflığı, 1888'de bağımsız bir sancak hâline gelmiş, Cumhuriyetten sonra 1924'te Kocaeli vilayeti kurulunca, İzmit buranın merkez ilçesi olmuştur.

1935'te Merkez, Akmeşe, Bahçecik, Derbent ve İhsaniye nahiyelerinden oluşan ve toplam 1220 km^2 alanda yaklaşık 72 bin nüfusa sahip olan İzmit ilçesinde bir şehir ve 98 köy yer alıyordu. Bugün bu alan üzerinde İzmit, Kartepe, Başiskele, Gölcük ve Derince ilçeleri ile Körfez ilçesinin yarısı yer almaktadır. Zamanla pek çok idari değişiklikler geçiren İzmit ilçesinin bugünkü son hâli 6 Mart 2008 tarihinde kabul edilen 5747 nolu büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde ilçe kurulması ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkındaki kanun ile almıştır. Bu kanun ile Kuruçeşme, Bekirpaşa, Alikahya ve Akmeşe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Saraybahçe Belediyesi'ne katılmıştır. Bu belediyenin adı İzmit olarak değiştirilmiş İzmit ilçesi kurulmuştur.

İzmit belediyesi ve ilçesini oluşturan bu belediyelerden Saraybahçe ve Bekirpaşa, Kocaeli ili büyükşehir olmadan önce Kocaeli Belediyesi adı altında hizmet görüyordu. Bu belediyeler 2 Eylül 1993 tarih ve 504 sayılı kanun hükmünde kararnameye göre Bakanlar Kurulu'nca 21 Aralık 1993 tarihinde kararlaştırılmıştır. Bu belediyelerden Bekirpaşa'nın ismi, o tarihte şehrin doğu kısmındaki iki büyük mahalle olan Bekirdere ile Mehmet Ali Paşa'nın adlarının birleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Aslında Bekirdere 1985 tarihinde İzmit (Kocaeli) Belediyesi sınırları içine alınan bir köydü. Bu köy belediye sınırları içine alındıktan 10 yıl sonra İzmit'in en büyük mahallelerinden biri hâline gelmiştir. Bekirpaşa Belediyesi'ne bağlanan diğer mahallelerden Gündoğdu da 1985'te belediye sınırlarına katılan köylerdendir. İzmit şehrinin geri kalan 22 mahallesi de Saraybahçe Belediyesi'ne bağlanmıştır.

Diğer belediyelerden Kuruçeşme, şehrin batısında Alikahya ise doğusunda gelişerek şehre katılmış belediyelerdi. Alikahya, 1950'li yıllara kadar Durhasan köyü sınırları içinde bir çiftlik arazisi iken bu tarihten

İZMİT İLÇESİNİN YERLEŞİM ve ULAŞIM HARİTASI

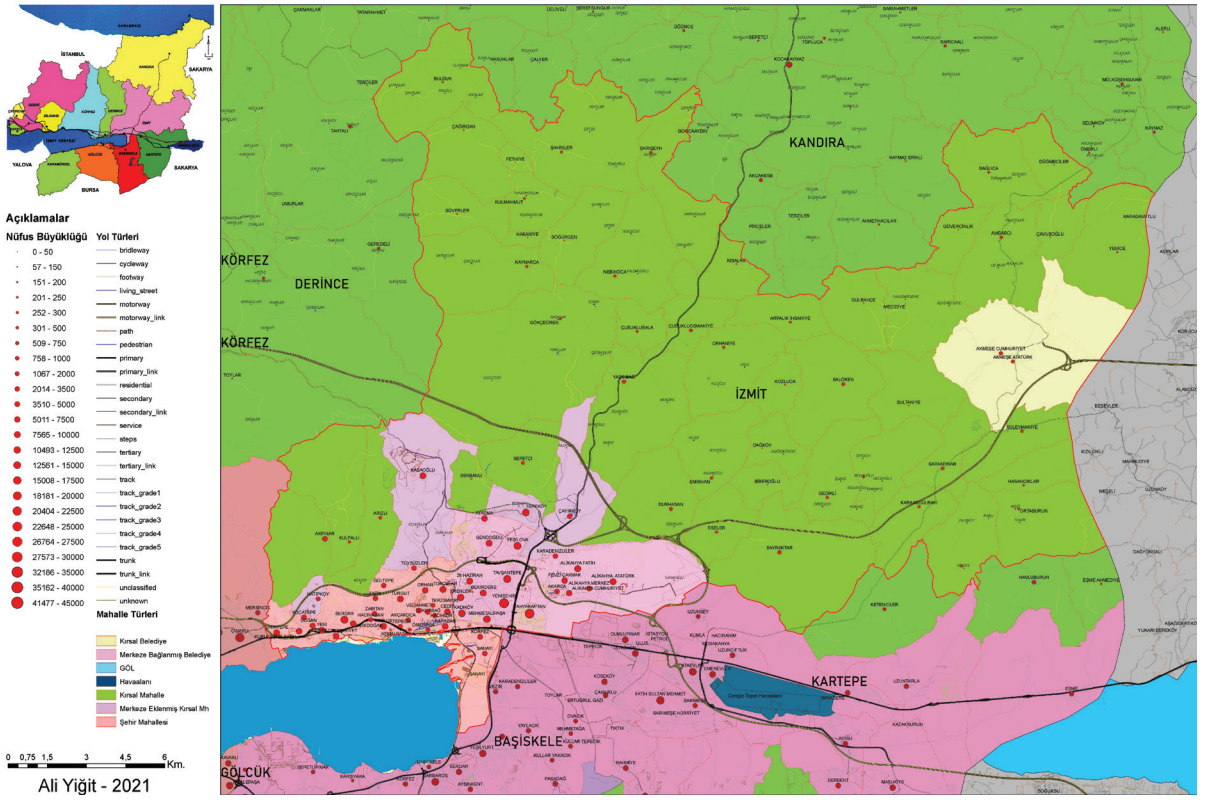

itibaren bu alana yerleşen nüfusun artması sonucu 1976'da Alikahya adıyla köy olmuştur. Hızlı gelişen Alikahya köyü 10 yıl sonra 1986 yılında belediye statüsü kazanmıştır. Köy olduktan sonraki ilk sayım olan 1980'de 1799 olan nüfusu, belediye olduktan sonraki ilk sayım olan 1990'da 4074'e, İzmit Belediyesi'ne katılmadan önceki son senenin (2007) yılsonu ADNKS verisine göre 23.197'dir. Kuruçeşme Belediyesi'nin temelini oluşturan Hatip, bugün hâlâ mevcut olan Arızlı köyünden 1958'de ayrılarak müstakil bir köy haline gelmiş ve burada 1988'de aynı isimle belediye kurulmuştur. 1995 yılında adı "Kuruçeşme" olarak Bakanlar Kurulu'nca değiştirilmiştir. 2008'de 4 mahalleden oluşan Kuruçeşme'nin nüfusu 12 bine yaklaşmıştı.

Bu 4 belediyenin 6 Mart 2008 tarihinde kabul edilen 5747 nolu kanun ile birleştirilmesi ve Kullar Belediyesi'ne bağlı Ovacık, Vezirçiftliği, Karadenizliler ve Mahmutpaşa mahallelerinin Yahyakaptan Kavşağı'ndan başlayarak Başiskele Kavşağı'na kadar D-130 Devlet Karayolu'nun batısında kalan kısımlarının katılmasıyla İzmit ilçesinin merkezi oluşturulmuştur. Bu merkezin kuzeydoğusunda 30 kilometre uzaklıkta yer alan ve 1924 yılından beri bucak merkezi, 1998'den 2008'e kadar da belediye statüsü taşımış olan Akmeşe beldesi ile 15'i Akmeşe, 2'si Derbent ve 32'si de Merkez bucağa bağlı toplam 49 köy hâlen kırsal vasfını korumaktadır. Dolaysıyla İzmit ilçesi 50'si kırsal, 52'si de şehir mahallesi olmak üzere 102 mahalleden oluşmaktadır. Bu mahallelerin toplam alanı 480 km^2, 2020 yılı sonu itibariyle toplam nüfusu 365.893, nüfus yoğunluğu 762 kişi/km^2'dir. Bu nüfusun 345.308'i şehirde, 20.585'i de kırsal kesimde yaşamaktadır.

1935'te 72 bin nüfusa sahip olan İzmit ilçesi nüfusunun %74'ü köylerde yaşıyordu. 25 yıl sonra 1960'ta nüfusunu ikiye katlayan İzmit ilçesinin kırsal nüfus oranı %48 idi. Sonraki 25 yılda da hızlı büyüyen İzmit ilçesi 1985'te %39'u kırsalda olmak üzere 386 bin kişi nüfusa sahipti. Bünyesinden 1987'de Körfez, 1999'da da Derince ilçelerini çıkaran ve 350 km^2 alan, 200 bin nüfus kaybeden İzmit'in 2000 yılında 373 bin nüfusu vardı. 2008'deki düzenleme öncesinde nüfusu 450 bine yaklaşan İzmit'in bu tarihte, alanı 480 km^2'ye, nüfusu da 306.515'e inmişti. Son 12 yılda yıllık ortalama %2'lik büyüme ile nüfusu 366 bine yükselmiştir.

İlçe arazileri İzmit-Sapanca oluğundan Kocaeli Platosu üzerine doğru yayılır. İzmit şehrinin büyük bir kısmı İzmit Körfezi ve Sapanca Gölü arasındaki düzlükler ile Kocaeli Platosu kenarını oluşturan dik yamaçlar üzerinde gelişmiştir. Kocaeli Yarımadası'nın yükseltisinin düşük olması ve parçalı bir rölyef göstermesi, kuzeyden Karadeniz, güneyden Akdeniz ikliminin etkilerine açık hâle gelmesine neden olmuş ve yörenin ekolojik özellikleri de buna göre şekillenmiştir. İlçe arazilerindeki ormanlar genel itibariyle meşe ağaçlarından oluşmaktadır. Kuzey ve kuzeydoğudaki tepelik arazilerde kayınlara da rastlanır. Ormanın tahrip edildiği yerlerde makilikler gelişmiştir. Makiliklerde kermez meşesi, akçakesme, katran ardıcı gibi ağaçlar yer alır. İzmit ilçesinin bugünkü arazisinin %28'i orman ve fundalık, %27'si tarım alanı, %8'i de çayır ve meradır. Tarım dışı alanların oranı da %38'dir.

İlçe halkı geçimini endüstri kuruluşlarında çalışarak sağlamakla birlikte iklimin elverişli olması nedeniyle

özellikle ilçenin kuzey ve kuzeydoğusunda yer alan kırsal mahallelerde tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. 120 bin dekar kadar olan tarım alanlarının %79'u tarlalardan oluşmaktadır. Tarlaların yarıdan çoğuna tahıl (buğday, arpa, mısır ve yulaf), yarıya yakınına yem bitkileri (fiğ, yulaf, mısır, bezelye ve yonca) ekilmektedir. Ayçiçeği, keten ve patates ile şeker pancarı ekilen diğer bitkilerdir. Tarım arazilerinin %14'ü meyve bahçelerinden oluşmaktadır. Meyveliklerin %43'ü fındık, %21'i de ceviz bahçelerinden oluşur. Daha sonra kiraz (11), elma (7) ve üzüm (7) bahçeleri gelir. Armut, erik, vişne ve incir de yetiştirilen diğer meyvelerdir. Sebze bahçelerinin oranı da %7'dir. Domates, karpuz, sivri biber ve taze fasulye en çok alan ayrılan sebzelerdir. Çok az (255 dekar) alanda da süs bitkileri yetiştirilmektedir. İzmit ilçesinde 20 binden fazla sığır, 12 bin beş yüz koyun ve 2 bin kadar keçi beslenmektedir. 1 milyon 250 bin kadar da tavuk yetiştirilmektedir.

İzmit'in İstanbul-Ankara kara ve demiryolu üzerinde yer alması ve deniz ulaşımı imkânı sunan körfezin kıyısında yer alması sanayi faaliyetlerinin gelişmesine neden olmuştur. İzmit'te sanayileşme süreci 1934 yılında SEKA'nın kurulmasıyla başlamış, 1950'li yıllardan itibaren gelişimini sürdürmüştür. Bu yıllarda Mannesmann Sümerbank boru fabrikası, Türk Pirelli ve Goodyear lastik fabrikaları, Çelik Halat ve Tel Sanayi, Kordsa ve Brisa gibi büyük sanayi tesisleri kurulmuştur. İzmit'in en büyük sanayi kuruluşu olan Hyundai Assan, 1997 yılında Alikahya'da faaliyete geçmiştir. İzmit'te sanayi tesisleri şehrin özellikle doğu kesiminde ve D-100 karayolu hattı boyunca yoğunlaşmıştır. Nitekim 2004 yılında kurulan 200 hektar alan üzerinde, 31 parselden oluşan Asım Kibar OSB ve 120 hektar alan üzerinde 34 parselden oluşan Alikahya OSB de şehrin doğusunda yer almaktadır. 1966'da körfezin doğu ucunda Kumla ve Kiraz dereleri ile D-130 karayolu arasında kurulan İzmit Sanayi Sitesi'nde 1.200 işyerinde 15 bin kadar kişi çalışmaktadır. İzmit özellikle kimya, petrol ürünleri, lastik ve plastik ile otomotiv sanayi sektörlerinde ön plandadır.

Bugün sanayi fonksiyonu ile öne çıkan İzmit, tarihi bir şehirdir. Şehirde birçok tarihi eser yer almaktadır. Tarihi tren garı ve eski ambar binalarından oluşan Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi, Abdülaziz döneminde yaptırılan Kasr-ı Hümayun (Av Köşkü) Saray Müzesi, İzmit Saat Kulesi, Selim Sırrı Paşa Konağı, Pembe Köşk, 1776 yılında I. Abdülhamit zamanında inşa ettirilmiş olan Saatçi Ali Efendi Konağı, Eski Vali Konağı, Pertev Paşa Külliyesi, Orhan Camii, Fevziye Camii, Süleyman Paşa Hamamı, Canfeda Kethüda Hatun Çeşmesi gibi gezip görmeye değer pek çok tarihi bina yer almaktadır. Ayrıca 580 dönümlük bir arazi üzerine inşa edilen, içerisinde iskele, kâğıt müzesi, kent müzesi ve çeşitli eğlence alanları bulunan ve dünya çapında en büyük kent parklarından biri olan SEKA Park ile Şehitlik Korusu Parkı ve Gayret Gemisi Müzesi en çok ziyaret edilen yerler arasındadır.

KAYNAKÇA

Kocaeli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2020 Faaliyet Raporu; Kocaeli İli Arazi Varlığı, T.C. Başbakanlık, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, İl Rapor No: 16, Ankara. 1995; Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, (2020). Kocaeli İli Maden ve Enerji Kaynakları. Ağustos 12, 2021 tarihinde MTA internet Sitesinden alınmıştır: https://www.mta.gov.tr; Metin Tuncel, "İzmit Şehri ve Yayılış Sahası", *İÜ Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, Sayı 18-19, İstanbul 1973, s. 167-198; *Resmî Gazete*, Sayı 26824, Tarih 22 Mart 2008: 6 Mart 2008 Tarihinde Kabul edilen 5747 No.lu "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"; Selin Yıldız, *İzmit Şehrinin Mekânsal Gelişim Süreci*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2016; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) Yayınları. Ankara (ilgili yıllara ait nüfus istatistikleri) https://www.tuik.gov.tr/; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Merkezi Dağıtım Sistemi (MEDAS), Bitkisel Üretim ve Hayvancılık İstatistikleri veri tabanları, https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr; Ümit Sergün, *Kocaeli Yarımadası'nda Kırsal Yerleşme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat. Fakültesi Yayını, İstanbul 1986; Yusuf Dönmez, *Kocaeli Yarımadasının Bitki Coğrafyası*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat. Fakültesi Yayını, İstanbul 1979.

Ali YİĞİT

Tarih

(bkz. Kocaeli İli, Nikomedia, Bithynia (Bitinya) Krallığı ve Roma İmparatorluğu, Anadolu Selçukluları ve Mülki Yapılanma Maddeleri)

Marmara Denizi'nin doğusunda karalar içine 50 km kadar sokulan körfezin nihayetinde yer alır. Nikomedia olan eski adını şehrin kurucusu Bitinya Kralı I. Nikomed'den (MÖ 279-250) almıştır. Strabon'un eserinde Nikomedeia şeklinde anılan şehrin adı Türkçe kaynaklarda genel olarak İznikmid biçiminde geçmiştir. 19. yüzyılın ortalarına doğru İzmid, 20. yüzyılın başlarında günümüzde olduğu gibi İzmit şeklinde kullanılmaya başlanmıştır.

İzmit, körfezin güneydoğusunda Başiskele mevkisinde Megaralılar tarafından tesis edilen (MÖ 712) Astakos şehrinin Bitinyalıların saldırısı sırasında harap olması üzerine Bitinya Kralı I. Nikomed tarafından bugünkü şehrin doğu kesiminde milattan önce 262'de Nikomedya adıyla kuruldu ve Bitinya Krallığı'nın başşehri oldu. Bu sebeple İzmit'in ilk sakinleri olan Astakoslularla Bitinyalılar zamanında şehir batıya doğru gelişme gösterdi ve etrafı surlarla çevrildi. Nihayet III. Nikomed zamanında (MÖ 75) Bitinya Krallığı imtiyazlı bir eyalet olarak Roma İmparatorluğu'na bağlanınca İzmit bu eyaletin merkezi haline geldi. Roma İmparatorluğu ile Pontus Krallığı arasında çıkan çatışmalarda ve depremlerde zarar gören şehir zaman zaman yeniden inşa edildi. Milattan sonra 256'da Gotlar tarafından yağmalandı. İmparator Diokletianus (284-305), İzmit'i Roma İmparatorluğu'nun doğu topraklarına başşehir yaptı; hipodrom, saray, tapınak, hamam ve resmi binalar inşa ettirerek büyüttü, alt yapısını düzenletti. Bu dönemde Roma İmparatorluğu'nun Roma, Antakya ve İskenderiye'den sonra dördüncü büyük şehri hâline geldi, önemli yolların bağlandığı bir merkez oldu.

Diokletianus zamanında, özellikle İzmit'teki Hıristiyanların şiddetli takibata uğramaları üzerine yeni dinin mensupları İznik'e çekilmeye başladı. Diokletianus, Hıristiyanlar aleyhine çıkarıp astırdığı bir

YAZAR KURUM VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Abdullah Kahraman	Kocaeli Üniversitesi	abdullah.kahraman@kocaeli.edu.tr
Abdullah Lüleci	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	luleciabdullah@gmail.com
Adem Arı	Sakarya Üniversitesi	aari@sakarya.edu.tr
Adnan Sofuoğlu	Hacettepe Üniversitesi	adnans@hacettepe.edu.tr
Ahmet Ekşi	Kocaeli Üniversitesi	ahmet.eksi@kocaeli.edu.tr
Ahmet Kamil Uysal	Araştırmacı/Yazar	kamiluysal41@hotmail.com
Ahmet Yavuzyılmaz	Necmettin Erbakan Üniversitesi	ahmet_yavuzyilmaz@hotmail.com
Ahmet Yüksel	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	ahmetarih@hotmail.com
Akın Deveci	Kocaeli Üniversitesi	akin.deveci@kocaeli.edu.tr
Ali İhsan Engür	Kocaeli Üniversitesi	ali.engur@kocaeli.edu.tr
Ali Kaya	Kocaeli Üniversitesi	ali.kaya@kocaeli.edu.tr
Ali Yeşildal	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	aliyesildal@gmail.com
Ali Yiğit	Bursa Uludağ Üniversitesi	aliyigit@uludag.edu.tr
Alim Alper Cesur	Kocaeli Üniversitesi	alper.cesur@kocaeli.edu.tr
Alparslan Arslan	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	arslan_6141@hotmail.com
Alper Başer	Afyon Kocatepe Üniversitesi	baseralperhidayet@gmail.com
Arzu Serpil Arslan	Kocaeli Üniversitesi	aarslan@kocaeli.edu.tr
Aslıhan Akpınar	Kocaeli Üniversitesi	aslihan.akpinar@kocaeli.edu.tr
Aybike Özel	Kocaeli Üniversitesi	aybike.pelenk@kocaeli.edu.tr
Ayhan Orhan	Kocaeli Üniversitesi	aorhan@kocaeli.edu.tr
Ayhan Yüksel	Araştırmacı/Yazar	sunkur28@gmail.com
Aysel Çetinkaya	Kocaeli Üniversitesi	aysel.cetinkaya@kocaeli.edu.tr
Ayşegül Komsuoğlu Çıtıpıtıoğlu	İstanbul Üniversitesi	sezer.komsuoglu@yok.gov.tr
Ayşegül Yılmaz	Kocaeli Üniversitesi	aysegul0841@gmail.com
Bahadır Bozdağ	Bozdağ Mimarlık Dekorasyon Ltd.Şti.	bahadirbozdag@gmail.com
Barış Ateş	Milli Hakimiyet Medya	millihakimiyet41@gmail.com
Behçet Kemal Yeşilbursa	Bursa Uludağ Üniversitesi	behcetyesilbursa@yahoo.com
Bilal Tunç	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	btunc@agri.edu.tr
Bilsen Bilgili	Kocaeli Üniversitesi	bilsen.bilgili@kocaeli.edu.tr
Biray Çakmak	Uşak Üniversitesi	biray.cakmak@usak.edu.tr
Bora Yenihan	Kocaeli Üniversitesi	bora.yenihan@kocaeli.edu.tr
Burak Aslanmirza	Kocaeli Üniversitesi	burakaslanmirza@gmail.com
Burak Demir	Sanat Tarihçisi	burakdemir2014@gmail.com
Burcu Kurt	İstanbul Teknik Üniversitesi	burcukurt@itu.edu.tr
Burhan Sayılır	Anadolu Üniversitesi	burhansayilir@anadolu.edu.tr
Bülent Cırık	Dumlupınar Üniversitesi	bulent.cirik@dpu.edu.tr
Bülent Coşkun	Emekli Öğretim Üyesi	bulentcoskun@gmail.com
Büşra Savaş	Kocaeli Üniversitesi	busrasavas0a0@gmail.com
Cemil Öztürk	Marmara Üniversitesi	cemilozturk2012@gmail.com
Cengiz Akgün	Kocaeli Kent Gazetesi	cengzakgun@gmail.com
Cengiz Keskin	Kırklareli Üniversitesi	cengizkeskin@sakarya.edu.tr
Ceyhun Konak	Kocaeli Üniversitesi	ceykonak@gmail.com
Çiğdem Külçür	Kocaeli Üniversitesi	cigdemkulcur@gmail.com
Deniz Demirarslan	Kocaeli Üniversitesi	denizd@koceli.edu.tr
Deniz Özay	Kocaeli Üniversitesi	ozaydenizozay@gmail.com
Dilara Bahçalı	Kocaeli Üniversitesi	dilarabahcali@gmail.com